

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 71

van **MANUELA VAN WERDE**

datum: 28 november 2023

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Archeologische opgravingen - Historische munitie

Vlaanderen was jammer genoeg een strijdtoneel tijdens de twee wereldoorlogen van de vorige eeuw. Die gebeurtenissen hebben duidelijke littekens nagelaten in de Vlaamse bodem. Daardoor wordt er dan ook geregeld munitie aangetroffen bij graafwerken of andere bodemwerken.

Dat soort vondsten is niet zonder gevaar wegens de explosieve stoffen die ze bevatten. Dergelijke vondsten (CTE genoemd, conventionele en toxische explosieven) kunnen ons meer inzicht geven in het oorlogsgebeuren en worden om die reden beschouwd als archeologisch erfgoed. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de gevaarlijke aard van dat soort erfgoed zorgt voor complexe situaties, aangezien veiligheid altijd moet primeren. Een duidelijk kader dat aangeeft hoe een kwalitatieve archeologische registratie verzoend kan worden met het veilig opsporen en verwijderen van explosieven was tot voor kort onbestaande.

Daarom schreef het agentschap Onroerend Erfgoed een richtlijn die duidelijkheid moet scheppen voor de archeologische en bouwsector 'archeologie vs. munitieopsporing', die ondersteuning moet bieden bij het veilig registreren van historische munitie.

1. Kan de minister toelichting geven over het ontstaan van die richtlijn? Is dat een reactie op een noodkreet vanuit de sector of een proactieve benadering om helderheid te verschaffen?
2. Hoe vaak wordt er munitie ontdekt tijdens archeologische opgravingen in Vlaanderen?
3. Zijn er gegevens beschikbaar over de kosten die gepaard gaan met het veilig registreren, opsporen, en bergen van historische munitie tijdens archeologische projecten?
4. In hoeverre beïnvloeden munitievondsten de duur en de kostprijs van archeologische opgravingen? Is er (in de toekomst) sprake van een premie bij dergelijke opgravingen om de bijkomende kosten te dekken?

**Vlaams
Parlement**

ANTWOORD

op vraag nr. 71 van 28 november 2023

van **MANUELA VAN WERDE**

1. De richtlijn is in de eerste plaats een reactie op vragen vanuit de betrokken sectoren. In 2016 al kreeg mijn administratie een aantal concrete vragen vanuit de sector van de munitiedeskundigen. Ze vroegen in het bijzonder hoe zij hun werkzaamheden konden afstemmen met de (op dat moment nieuwe) archeologische regelgeving. Wordt het opsporen van historische munitie bijvoorbeeld beschouwd als een archeologische handeling?
Ook vanuit de erkende archeologen kwamen er sinds 2016 in toenemende mate vragen over de omgang met munitie tijdens een archeologisch onderzoek en de integratie van een munitieopsporing in een archeologienota. Archeologen botsten bij hun onderzoek immers regelmatig op historische munitie, waarbij er legitieme vragen rond veiligheid en aansprakelijkheid rijzen. De vraag naar een heldere richtlijn hierover was de laatste jaren een terugkomend agendapunt in het overleg van het agentschap Onroerend Erfgoed met zowel de Vlaamse Ondernemers in de archeologie (VONA) als het Vlaams Archeologencollectief (VLAC).
Tot slot was er ook een duidelijke vraag vanuit de initiatiefnemers, in het bijzonder het Departement Mobiliteit en Openbare Werken. Zij stelden recent een leidraad op over de opsporing van munitie bij openbare werken, waarbij het agentschap Onroerend Erfgoed werd betrokken. Ook hier bleek een vraag kwamen te bestaan naar een richtlijn rond archeologie en munitieopsporing.
De nieuwe richtlijn is het eindresultaat van een traject waarbij tal van stakeholders betrokken werden.
2. Het is onmogelijk om precieze cijfers te geven over hoe vaak munitie wordt ontdekt tijdens archeologische opgravingen, omdat dit niet systematisch wordt gemeld of bijgehouden. Het gaat echter om vele tientallen opgravingen en om aanzienlijke hoeveelheden munitie. Evident situeert het gros hiervan zich in de Westhoek, waar er nog enorme hoeveelheden munitie in de bodem aanwezig zijn. Sporadisch wordt echter ook in andere delen van Vlaanderen munitie aangetroffen, zoals in zones die gebombardeerd werden, aan de kust (Atlantikwall) of op plaatsen waar hevig werd gevochten in één van beide wereldoorlogen. In de meeste gevallen wordt er op zulke locaties vandaag al voorzien in een systematische begeleiding van de archeologen door munitiedeskundigen. Hierdoor is er op vandaag nog geen melding van ongevallen met oorlogsmunitie, waarbij archeologen betrokken waren.
3. Hiervan zijn geen cijfers beschikbaar. Het is echter evident dat veiligheid een prijs heeft: als de archeologen begeleid worden door een munitiedeskundige, dan hangt daar een prijskaartje aan vast. Omdat dit vandaag al een courante praktijk is, zal de nieuwe richtlijn in de toekomst nauwelijks leiden tot een prijsverhoging. Bovendien gaf de archeologische sector helder aan dat het hier in de eerste plaats gaat om de veiligheid van de archeologen, en dat hierop niet bespaard mag worden.
4. Munitieopsporingen hebben een geringe impact op de duur van archeologische opgravingen omdat de beide doorheen de jaren op elkaar zijn afgestemd. Opgravingen waarbij er voorzien wordt in een professionele munitieopsporing zijn evident duurder dan opgravingen waar dit niet gebeurt. De inzet van een munitiedeskundige is echter het resultaat van een risicoanalyse, waaruit blijkt dat deze maatregel noodzakelijk is

om de veiligheid van de betrokkenen, de omwonenden en de leefomgeving te garanderen. Hierop besparen is vanuit veiligheidsoverwegingen niet te verantwoorden. In bepaalde gevallen kan een initiatiefnemer een premie krijgen voor de uitvoering van een archeologische opgraving. Deze premie wordt onder andere berekend op basis van het aantal mensdagen dat voor de opgraving werd ingezet. Een munitiedeskundige kan worden meegerekend als deel van het archeologisch team dat is ingezet voor de opgraving, waardoor een deel van de kosten kan gerecupereerd worden.